

EĞİTİM PROGRAMLARININ HAZIRLANMASINDA EĞİTİM SENDİKALARININ İŞLEVİNE İLİŞKİN SENDİKALARIN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ¹

EXAMINATION OF THE OPINIONS OF THE TRAINING UNIONS ON THE FUNCTION OF EDUCATIONAL UNIONS IN THE PREPARATION OF EDUCATIONAL PROGRAMS

Mustafa GÜL²

Hüseyin ÖZTÜRK³

Başvuru Tarihi: 25.09.2019 Yayına Kabul Tarihi:30.07.2021 DOI: 10.21764/mauefd.624660
(Araştırma Makalesi)

Özet: Bu araştırmanın genel amacı; eğitim sendikalarının eğitim programlarının hazırlanma sürecindeki mevcut işlevini, sendikaların mevcut eğitim programlarına bakışlarını ortaya çıkarmaktır. Çalışma fenomenoloji (olgu bilim) desenine dayalı nitel bir çalışma olup veriler görüşme ve doküman analizi yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, en çok üyeye sahip 4 sendikanın eğitim programlarından sorumlu 7 Genel Başkan Yardımcıları ve bu 4 sendikanın eğitim programlarına yönelik görüş, öneri ve beklentilerini içeren dokümanları oluşturur. Elde edilen veriler ışığında; görüşülen sendikaların tamamının eğitim programları hazırlık süreçlerine davet edilmedikleri, sadece milli eğitim şuralarına usulen çağrıldıkları ve görüşlerinin çoğunlukla dikkate alınmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sendikaların eğitim programları hazırlık süreçlerine katılmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut eğitim programlarına yönelik olumlu görüşlere sahip sendikalar bu görüşlerini eğitim programlarının bilimsel, öğrenci merkezli, pozitivist, ilerlemeci olmasına bağlamışlardır. Mevcut eğitim programlarına yönelik olumsuz görüşlere sahip sendikalar ise bu görüşlerini; eğitim programlarının siyasi hedefler doğrultusunda hazırlanmış olması, yerli ve milli özellikleri yeterince taşınamaması, statükoyu koruma reflekslerini taşıması, batı taklitçisi bir yapısının olması, tek tipçi insan prototipi oluşturuyor olması, çağın gerisinde kalması, gereksiz ve yoğun bilgilerle öğrenciyi yorması, milli eğitimin temel amaçlarından uzaklaştırması, siyasi içerikler taşıması, öğrenci seviyelerinin üzerinde olmasına bağlamışlardır.

Abstract: The overall purpose of this study is to reveal the education unions' current role in the preparation of the educational programs and other unions' perspective on current educational programs. It is a qualitative study based on the phenomenology pattern and the data are collected through interviews and document analysis. The working group consists of 7 vice chairpersons responsible for educational programs of four educational unions with the highest number of members, -and the documents containing their opinions, suggestions and expectations. In the light of the data obtained; it is concluded that none of the interviewed educational unions were invited to take part in the process of preparing educational programs, -they were just formally invited to the national educational councils- and their opinions on the target subjects were mostly ignored. It was concluded that unions want to take part in the preparation processes of educational programs. The unions that have positive views on the current education programs attributed their views to the idea that educational programs are scientific, student-centered, positivist and progressive. The unions that have negative views on the current education programs attributed their views to the idea that the education programs are prepared in line with political objectives, that they lack local and national characteristics, that they have reflexes to protect the status quo, that they have a 'western wannabe' structure, that they aim to create a human prototype in a uniformist way, that they are behind the times, that they tire students with unnecessary and intense information, that they distance students from the main goals of national education, that they have political content and that they are above students' level.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Programı, Sendika, Program Geliştirme

Keywords: Educational Curriculum, Union, Curriculum Development

¹Bu makale birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

²Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, mstfgl24@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7641-3256.

³Prof. Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, huseyin.ozturk@ahievran.edu.tr, Orcid: 0000-0001-2345-6789

Giriş

Eğitim programları bilimsel, teknolojik ve sosyo-kültürel gelişmelerin sonucunda ortaya çıkacak nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanması amacıyla geliştirilir (Varış, 1996). Eğitim programları dört temel öğeden oluşur. Bu öğeler hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirmedir (Demirel, 2015). Eğitim programları eğitimin felsefi boyutunu belirlemenin yanı sıra bireye toplumun ve ülkenin kazandırmak istediği amaç ve içerikleri nasıl bir eğitim yaşantısıyla kazandırılacağını ve bu amaçlara ne kadar ulaşıldığını değerlendirmemizi sağlar. Bu boyutların tamamının çağın gereklerine, birey ve toplumun ihtiyaçlarına, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygun olarak hazırlanması eğitimin niteliğini dolayısıyla eğitimin çıktısı olan öğrencinin niteliğini belirler (Yüksel & Sağlam, 2012). Bununla birlikte eğitim programları bireylerin topluma uyum sürecine katkı sunar. Nitelikli bir eğitim programı oluşturabilmek için iyi bir araştırma ve hazırlık çalışmasının yapılması gerekir. Eğitimde program geliştirme süreci, içeriklerin eklenip çıkarılmasından ibaret olmayıp kapsamlı, uygulamalı, sistematik, dinamik ve devamlılık gerektiren bir süreçtir (Özdemir, 2009; Varış, 1996).

Türkiye’de eğitim sistemi merkezi bir yapıya sahip olduğu için eğitim programlarını geliştirme sürecinin görev ve sorumluluğu Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı Talim Terbiye Kurulu’na (TTK) aittir. Program geliştirme sürecinin sorumluluğunu taşıyan MEB ve TTK program geliştirme sürecini bilimsel ve sistematik bir anlayışla çağın, toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde oluşturması beklenmektedir. Eğitim programı geliştirme sürecinin bilimsel ve sistematik olabilmesi için Türkiye’de eğitim programları hazırlık süreçlerinde üç grup çalışma yapar. Bunlardan ilki programın felsefi ve politik temelini oluşturacak program karar ve koordinasyon grubu, ikincisi programın hazırlanma uygulanma ve değerlendirme aşamasında sürekli görev yapacak olan program çalışma grubu, bir diğeri ise çalışma grubunun ihtiyaç duyduğunda danışmak için görüş alabileceği uzmanlardan oluşan program danışma üyeleri grubudur. Program karar ve koordinasyon grubu program geliştirme çalışmalarının yapılacağı alanlara karar verir. Ülkede kabul gören başat eğitim felsefesinin programlara yansıtılmasını sağlar. Hazırlanan programların kabulü ve değişimine karar verir. Program geliştirme sürecinin tamamının koordinasyonunu sağlar. Bu komisyonda MEB temsilcileri, program geliştirme uzmanı, konu alanı ile ilgili temsilci, veli temsilcisi ve öğrenci temsilcisinin yanı sıra öğretmen örgütleri temsilcisi de yer alır (Demirel, 2015). Program geliştirme sürecinin bu kadar sistematik şekilde olması gerektiği

belirtilmesine rağmen yapılan araştırmaların sonuçları MEB'in Türkiye'de program geliştirme süreçlerinde bilimsel ve sistematik bir yol izlemediğini göstermektedir (Demirel, 1992; Güven, 2012; Özdemir, 2009; Yaşar, 1998). Program geliştirme sürecinin sistematik olması bağlamında ihtiyaç analizi program geliştirme sürecinin önemli bir adımıdır. İhtiyaç analiz yaklaşımları içerisinde yer alan demokratik yaklaşımla ise program geliştirme sürecine farklı referans gruplarının katkısı sağlanarak farklı bakış açılarının programa yansımaları sağlanabilir (Stufflebeam, McCormick, Brinkerhoff & Nelson, 1985). Demokrasinin egemen olduğu günümüz dünyasında eğitim programları hazırlık süreçlerini bakanlığın tek elden yönetmesi çağın evrensel değerlerine aykırı bir durum oluşturur. Bu bağlamda demokratik yaklaşımın bir gereği olan ve program karar ve koordinasyon grubunda yer alması beklenen en önemli öğretmen örgütlenmesi ise sendikalardır.

Sendikalar aynı amaçları taşıyan bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları güçlü bir örgütlenme biçimidir (Aydın, 1998). Sendikalar, demokrasiyi yaşatan ve geliştiren çok önemli örgütlü kurumlardır (Tortop, 2005). Çalışma bakanlığının 2016 yılı verilerine göre Türkiye'de 1229728 eğitim çalışanın 854368'i sendika üyesidir (Resmi Gazete, 2016). Bu güç sendikaların programların uygulanmasında karşılaşılabilecek sorunların çözümünde toplumun ve öğretmenlerin programları benimsemesinde çok önemli katkılar sunmasına imkân tanır. Eğitim programları ile ilgili yapılacak bütün çalışmalarda bu kadar büyük oran, sayı ve güce sahip olan, aynı zamanda eğitimin geliştirilmesine yönelik hedef, düşünce ve öneriler sunan sendikaların (Gelecek için Eğitim Raporu, 2010; Milli Eğitim Şurası Çalışma Raporu, 2010; 19. Milli Eğitim Şurası Gündemine İlişkin Görüş ve Öneriler, 2014) görüşlerinin alınması oldukça önemlidir.

Türkiye ve dünyadaki sendikaların en önemli görevlerinden birisinin temsil ettikleri sosyal kesimlerin ülke politikalarının belirlenmesinde etkin olmalarını sağlamalarıdır. Nihayetinde öğretmenler de sendikalardan eğitim sistemindeki genel sorunların çözümüne ve eğitime ilişkin kararlara katılmalarını beklemektedirler (Karakaya, 2001). Eğitim politikalarının belirlenme süreçlerinde eğitim sendikalarının yer almaması eğitimcilerin iradesinin programda yer almaması anlamına gelir. (Gönel, 2001). Bu durum önemli bir problem olarak görülebilir. Sendikaların eğitim programlarına katkılarının alınması programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin iradesinin programlara yansıtılmasını sağlar. Bu durum demokrasinin temel ilkeleri olan çoğulculuk, özgürlük, eşitlik ve katılımcılığın program geliştirme süreçlerinde hayat bulmasını sağlar

(Özdemir, 2002). Bu da demokratik kültürün ve uzlaşma kültürünün gelişimine önemli katkı sunar. Eğitim sendikaları eğitimi desteklemenin yanı sıra eğitimle ilgili bütün meselelerde toplumun büyük bir kısmını ve programları uygulayacak öğretmenleri de etkileme gücüne sahip olduğu için (Gemici, 2008) sendikaların program geliştirme süreçlerine aktif katılımları programların uygulanma süreçlerine de olumlu anlamda yansıtılabilir.

Alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde sendikaların program geliştirme süreçlerinde rol almak istedikleri, programlarla ilgili görüş ve önerilerini programlara yansıtmak istedikleri görülmektedir (Bülbül, 2011; Topaloğlu, 2012). Bu çalışmaların dışında alanyazında eğitim sendikalarına yönelik yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunun öğretmenlerin sendikalara üye olma ve üye olmama gerekçeleri, öğretmenlerin sendikalardan beklentilerine ve öğretmenlerin sendikalara yönelik algıları ile sendika-siyaset ilişkisine yönelik olduğu görülmektedir (Aldatmaz, 2002; Baysal, 2006; Demiryürek, 2008; Eraslan, 2013; Gül, 2007; Gökçe, 2009; Kayıkçı, 2013; Serinoğlu, 2004; Yasan, 2012). Her ne kadar ilgili alanyazında sendikaların eğitimdeki rolüne yönelik çalışmalara rastlanılsa da (Bülbül, 2011; Johnson & Kardos, 1998; Rose, 2009; Şirin, 2008; Top, 1999; Topaloğlu, 2012), eğitim programları hazırlık süreçlerinde sendikaların rolleri ve sendikaların mevcut eğitim programlarına bakışı ve eğitim programlarına ilişkin önerilerine yönelik doğrudan bir çalışmaya rastlanmadığından bu durum araştırmacı tarafından eksik olarak görülmüş bu konunun araştırılmasına karar verilmiştir.

Bu bağlamda araştırmanın genel amacı; eğitim sendikalarının eğitim programlarının hazırlanma sürecindeki mevcut işlevini, sendikaların eğitim programlarına bakışlarını ve sendikaların eğitim programlarının hazırlanma sürecinde almak istedikleri rolleri tespit etmektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

1. Eğitim sendikalarının eğitim programlarının hazırlanması sürecindeki mevcut işlevi nedir?
2. Eğitim sendikalarının eğitim programlarının hazırlanma sürecindeki işlevi ne olmalıdır?
3. Eğitim sendikalarının eğitim programlarının hazırlanma sürecinde eğitim felsefesi boyutunda önerileri neler olmuştur?
4. Eğitim sendikalarının eğitim programlarının hazırlanma sürecinde amaçlar boyutunda önerileri neler olmuştur?
5. Eğitim sendikalarının eğitim programlarının hazırlanma sürecinde içerik boyutunda önerileri neler olmuştur?

Yöntem

Bu bölümde yapılan çalışmanın yöntemi açıklanmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi açıklanacaktır.

Araştırmanın Deseni

Çalışma olgubilim (fenomenoloji) desenine dayalı nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algı ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi bütüncül ve çok yönlü bir bakış açısıyla anlaşılmasına olanak sağlayan araştırma yöntemleridir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmacı katılımcıların gerçeklerini yeniden inşa etme amacıyla anlam ve yorumlamalar yapar (Lincoln & Guba, 1988; Merriam, 1988). Nitel araştırmalar katılımcıların çalışmaya tarihsel bilgi sağlamasına da imkân sağlar (Creswell, 2014). Bir nitel araştırma deseni olan olgubilim (fenomenoloji) ise farkında olunan ancak derinlemesine bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanır. Bu olgular deneyimler, algılar, olaylar, yönelimler ve kavramlar şeklinde olabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu araştırmada, konuyu deneyimleyen, konu hakkında derinlemesine bilgiye sahip olduğu düşünülen sendika yöneticileriyle görüşmeler yapılmış ve sendikaların sözkonusu olgu ile ilgili dokümanları incelenmiştir. Araştırmada katılımcıların deneyimlerinin ve sendikaların olguya yönelik dokümanlarının olguya ilişkin bütüncül ve çok yönlü bakış açısı sunacağı, olgunun derinlemesine anlaşılmasına imkan sağlayacağı düşünüldüğü için olgubilim deseni tercih edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Veri Toplama Kaynakları

Araştırmada üzerinde çalışılan olgular ile ilgili zengin bilgi ve deneyime sahip oldukları, ilgilenilen fenomeni yararlı bir şekilde açıklayacağı, fenomen hakkında içgörü kazandırarak derinlemesine bilgi imkanı sağlayacağı düşünüldüğü için amaçlı örnekleme yöntemi olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Patton, 2014). Bu bağlamda, araştırmanın veri kaynaklarını eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri iş kolunda faaliyet gösteren en çok üyeye sahip olan 4 sendikanın (Eğitim Bir Sen, Türk Eğitim Sen, Eğitim Sen ve Eğitim İş) genel merkez yönetim kurulu üyelerinden (6'sı Genel Başkan Yardımcısı 1' i Genel Sekreter) oluşan 7 katılımcı ile bu 4 sendikanın eğitim programlarına yönelik görüş, öneri ve beklentilerini içeren dokümanları oluşturmaktadır. Görüşmelerin gerçekleştirildiği yönetim kurulu üyeleri sendikaların eğitim programlarına yönelik

iş ve işleyişten sorumlu yöneticilerinden oluşturulmuştur. Dokümanlar ise 4 sendikaların eğitim programları ile ilgili görüş, öneri ve beklentilerini içeren rapor, bildiri, çalıştay tutanakları ile sendikaların milli eğitim şubelerindeki teklif tutanaklarından oluşturulmuştur.

Çalışma grubunu oluşturan sendika yöneticilerinin özellikleri Tablo 1’de verilmiştir

Tablo 1

Çalışma Grubunu Oluşturan Sendika Yöneticilerinin Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Mesleki kıdem	Sendika yöneticilik süresi	Genel merkez yöneticilik süresi	Eğitim durumu
Y1	E	43	18	16	9	Lisans
Y2	E	45	16	21	2	Y. Lisans
Y3	E	53	31	18	8	Lisans
Y4	E	50	26	23	8	Lisans
Y5	E	49	30	23	12	Lisans
Y6	E	43	20	7	1	Lisans
Y7	E	46	20	11	1	Lisans

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 7 yöneticinin: cinsiyet değişkeni açısından tamamının erkek, yaş değişkeni açısından 43-53 yaş aralığında, mesleki kıdem değişkeni açısından 18-31 yıl aralığı, sendika yöneticilik süresi değişkeni açısından 7-23 yıl aralığı, genel merkez yöneticilik süresi değişkeni açısından 1-12 yıl aralığı, eğitim değişkeni açısından 6 Lisans 1 Yüksek Lisans mezunu oldukları görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve sendikaların konuyla ilgili dokümanları ile elde edilmiştir. Görüşme formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Açık uçlu 6 sorudan oluşan görüşme formu araştırmanın amaçları ekseninde, alanyazındaki mevcut çalışmalardan faydalanılarak hazırlanmıştır. Bu aşamadan sonra bir sendika genel merkez yöneticisiyle pilot görüşme yapılmış sonrasında görüşme formuna eğitim uzmanlarının önerilerinden yararlanılarak son şekli verilmiştir. Açık uçlu sorular ile araştırma sorularına katılımcıların deneyim ve bakış açılarını ayrıntılı bir şekilde yanıtlamaları böylece araştırılan olgu ile ilgili derinlemesine bilgilere ulaşmak amaçlanmıştır (Patton, 2014). Açık uçlu sorulardan oluşan

yarı yapılandırılmış görüşmeler araştırmacıya incelediği olguyu esnek ve açık uçlu bir şekilde değerlendirme imkânı sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2013). *Doküman incelemesi*, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içerdiği düşünülen yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Sendikaların konu ile ilgili üzerinde düşünülerek, araştırılarak hazırlanmış dokümanlarının çalışmanın problemini aydınlatacağı düşünülmüş bu sebeplerle doküman incelemesi yöntemi bu araştırma için tercih edilmiştir. Dokümanlar tarama yöntemiyle, belirlenen amaçlar ekseninde incelenmiş görüşme bulgularıyla karşılaştırılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın yapılacağı 4 sendikanın genel merkez yöneticilerinden randevu alınarak görüşmeler yapılmıştır. Görüşme esnasında kayıt alınması için katılımcının onayı alınmıştır. Görüşmenin yapılacağı ortamın ses kaydı alınması ve görüşme konusuna odaklanılmasına imkân sağlaması için sessiz olmasına dikkat edilmiştir. Görüşmeler katılımcıların dışında üçüncü şahısların olmadığı ve görüşlerini rahatça paylaşabilecekleri bir ortamda gerçekleşmiştir. Görüşmeler katılımcıların onayı alınarak ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Görüşmeler iki seans şeklinde yapılmış olup her seans 20 ile 30 dakika arasında sürmüştür. Ses kayıt verileri yazıya dökülmüş, bu dökümden kodlar oluşturulmuş, kodları belirli kategoriler altında sınıflandıran temalar oluşturulmuş, bu kod ve temalardan yararlanılarak temalar arası ilişkiler saptanmış, temalar araştırma soruları altında organize edilmiş, kod ve temalara göre veriler açıklanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada inandırıcılık, akatarlıhabirlik ve tutarlılığı sağlamak için farklı sendikalarla görüşmeler yapılmış, görüşme formlarının oluşturulması sürecinde uzmanlardan (Eğitim Programları ve Öğretimi alanında 1'i Profesör, 1'i Doçent ve 1'i Doktor) görüş alınarak forma son şekli verilmiştir. Katılımcılardan izin alınmıştır. Kodlama ve tema oluşturma süreçlerinde nitel araştırma konusunda iki uzmandan yardım alınarak (Eğitim Programları ve Öğretimi alanında Doçent ve Doktor) tek araştırmacının yanlılığı giderilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların görüşlerinden alıntılar yapılarak katılımcının görüşleri detaylı bir şekilde verilmeye ve bulgular anlamlı hale getirilmeye çalışılmıştır. Görüşme yapılan katılımcıların tanımlanabilmesini sağlamak için katılımcıların demografik özellikleri, mesleki kıdemleri, sendika yöneticilik süreleri, sendika genel merkez yöneticilik süreleri ile eğitim durumları tablo halinde sunulmuştur. Bununla birlikte araştırma konusunun farklı boyutlarda değerlendirilmesi ve anlamlandırılabilmesine yardımcı olmak için çeşitleme stratejisi uygulanmıştır. Çeşitleme birden fazla yöntemin bir arada kullanılmasıdır.

Çeşitleme, araştırma konusunun birbiriyle uyuşmayan zayıf yönlerini ortaya çıkarmasının yanı sıra araştırmanın tamamlayıcı güçlü ve bulguların tutarlılık durumlarını ortaya koyar. Bu durum da araştırmanın derinlemesine anlaşılmasına imkân sağlar (Brewer & Hunter 1989; Patton, 2014). Bu bağlamda görüşmenin yanı sıra incelenen dokümanları içerisinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Görüşme ve doküman incelemesi sonucu elde edilen bulgular arasında tutarlılık durumları kontrol edilerek değerlendirmeler yapılmış, son olarak uygulama sonuçlarına yönelik öneriler ile ileride yapılacak çalışmalara ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Bulgular

1.Eğitim Programı Hazırlık Sürecine Katılıma İlişkin Bulgular

Sendika yöneticilerinin sendikaların eğitim programlarının hazırlık sürecine katılım durumlarına ve katılım isteklerinin gerekçelerine yönelik görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Sendika Yöneticilerinin Sendikaların Eğitim Programlarının Hazırlık Sürecine Katılım Durumlarına Ve Katılım İsteklerinin Gerekçelerine Yönelik Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	Yönetici
Eğitim programı hazırlık sürecine katılım	Davet edilme durumu	Davet edilmedi	Y1,Y2,Y3,Y4,Y5, Y6,Y7
		Davet edilmeli	Y1,Y2,Y3,Y4,Y5, Y6,Y7
	Davet edilmeme gerekçeleri	MEB'in istemediği önerileri sunma ihtimalimiz	Y1,Y2,Y3,Y4,Y5, Y6,Y7
		Siyasi nedenler	Y3,Y4,Y6,Y7
		İdeolojik nedenler	Y5,Y6,Y7
		Program çalışmalarına katılmak istenmesinin gerekçeleri	Öneri ve çalışmaların yansıtılması
	Program uygulayıcılarının temsili	Program uygulayıcılarının temsili	Y2,Y3,Y4,Y5,Y6, Y7
		Toplumsal uzlaşma	Y4
		Gelecek planlaması	Y5
		Ortak akıl	Y3
Programın etkili uygulanabilmesi	Y7	Y7	

Tablo 2 incelendiğinde sendika yöneticilerinin tamamı sendikaların “MEB tarafından yürütülen eğitim programları hazırlık süreçlerine davet edilmediklerini” belirtmişlerdir. Bununla birlikte bu çalışmalara sendikaların davet edilmemelerinin nedeni olarak tamamı öncelikle bu çalışmalarda “Bakanlığın, istemedikleri önerilerin sunulacağı endişesiyle sendikaları bu çalışmalara davet

etmediklerini” belirtmişlerdir. Bir kısım yönetici “siyasi nedenle davet edilmediklerini” belirtirken, bir kısım yönetici ise “ideolojik nedenlerle sendikaların program hazırlık çalışmalarına davet edilmediklerini” belirtmişlerdir.

Tablo 2 incelendiğinde sendika yöneticilerinin tamamının “sendikaların eğitim programları hazırlık sürecine mutlaka katılması gerektiğini” belirtmişlerdir. Sendikaların bu sürece katılma gerekçesi olarak yöneticilerin tamamı “eğitim programları ile ilgili kendi çalışmalarının ve önerilerinin yansıtılması ve programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin sendikalar aracılığıyla program hazırlık sürecine katılmalarının sağlanmasına olanak sağlayacağı için mutlaka bu çalışmalara katılmaları gerektiğini” belirtmişlerdir. Bununla birlikte birer sendika yöneticisi ise sendikaların program hazırlık süreçlerine katılmalarının; “toplumun farklı kesimleri arasında uzlaşma sağlayacağı”, “ülkenin geleceğinin planlanmasına katkı sağlayacağı”, “ortak akıl oluşturacağı” ve “programın uygulanma aşamasına katkı sunacağını” belirtmişlerdir.

Sendika yöneticilerinin eğitim programı hazırlık sürecine katılıma ilişkin görüşlerinden bazı alıntılar aşağıdaki gibidir:

Y2: “Eğitim sendikaları eğitim içerisinde insanın kaynağını oluşturan en önemli kitle örgütüdür. Böyle bir kitle örgütünün eğitimle ilgili eğitimin anayasası dediğimiz eğitim programları için de şüphesiz ki söyleyecek çok sözü olacaktır.” Y7: “Sendikaların görüşleri alınmadan hazırlanan bir programla bir kere öğretmenlerin yıllardır biriken alışkanlıklarını dahi zor yıkarsınız. Değiştirdiğiniz programlara rağmen öğretmen inatla eski alışkanlığını sürdürmeye zorlar kendini.” Y3: “MEB ben paydaşlarımın görüşlerin alıyorum izlenimini dışarıya karşı veriyor. Ama hiçbir bilgiyi doğru da olsa çalışmalarına yansıtıyor.”

Sendikaların eğitim programlarına yönelik dokümanları incelendiğinde sendikaların tamamı eğitim programları hazırlık süreçlerine davet edilmediklerini dokümanlarında belirtmişlerdir. Bunun yanında sendikalar sadece milli eğitim şuralarına davet edildiklerini ancak bunun da yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Eğitim programı hazırlık süreçlerinde sendikaların katılımının sağlanmasının önemli olduğu bununla ortak akıl ve katılımcı demokrasinin ilkelerinin program

hazırlık süreçlerine yansıtılabileceği dokümanlarda özellikle belirtilmiştir. İlgili konu ile ilgili sendikaların dokümanlarından bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

“Eğitim sistemine yön veren siyasi iradenin temsilcilerinin ve kamu kurumlarının, çağın gerektirdiği eğitim sistemini ve eğitim programını oluştururken çağın sunduğu katılımcı demokrasi uygulamalarından yararlanması gerekir. Bu bağlamda, eğitime dair meselelerin çözümünde ortak akli oluşturmayı hedefleyerek en doğru seçeneğe ulaşmada başvurulan bir yol olarak eğitim şûraları önemli bir misyonu yerine getirmektedir.” (19. Milli Eğitim Şurası Gündemine İlişkin Görüş Ve Öneriler, 2014: 9) “Milli Eğitim Şûralarında alınan kararlar ve 1963’ten bugüne kadar uygulanan beş yıllık kalkınma planlarındaki eğitim hedefleri ve politikaları incelendiğinde, alınan kararların hayata geçirilmesi yönüyle söylemle eylem paralelliğinin sağlanamadığı görülmektedir” (Gelecek İçin Eğitim Raporu, 2010: 11). “Ülkemizde, eğitimin sorunlarının tespiti, tanımlanması ve tanımlanan bu sorunlara çözüm üretilmesi süreçlerinde, bireysel, temsili ve örgütlü katılım boyutlarına yeterince yer verilmemektedir. Bu durum, eğitimde iyileştirme/ reform çalışmalarının; “toplum” ve “eğitim çalışanlarıncı”; “ kabul edilmesini”, “sahiplenilmesini” ve “desteklenmesini” olumsuz etkilemektedir (Çakıroğlu, 2008).

2. Eğitim Programlarının Eğitim Felsefesi Boyutuna İlişkin Bulgular

Sendika yöneticilerinin eğitim programlarının eğitim felsefesi boyutuna yönelik görüşleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

Sendika Yöneticilerinin Eğitim Programlarının Eğitim Felsefesi Boyutuna Yönelik Görüşleri

Tema	Kodlar	Yönetici
Mevcut programların olumlu yönleri	Bilimsel	Y5,Y7
	Öğrenci merkezli	Y4
	Toplumun ilerlemesine katkı sağlar	Y7
Mevcut programların olumsuz yönleri	Yerli ve milli değil	Y1,Y2,Y3,Y4
	Tek tipçi anlayışa sahip	Y1,Y2,Y3
	Çağın gerisinde	Y5
Programın felsefesine yönelik öneriler	Milli ve manevi değerlere uygun	Y1,Y2,Y3,Y4
	Bilimsel	Y1,Y5,Y7
	Laik	Y5,Y6,Y7
	Atatürkçü	Y6,Y7
	Öğretmen etkinliğinin artırılması	Y1,Y3
	Çok kültürlü	Y5

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların bir kısmının mevcut eğitim felsefesi ile ilgili olumlu bir görüşe sahip oldukları görülmektedir. Bu düşünceye sahip olan sendika yöneticileri “mevcut eğitim

felsefesinin bilimsel kriterlere uygun”, “öğrenci merkezli”, “toplumu ilerletecek özellikleri taşıdığı” belirtmişlerdir.

Tablo 3 incelendiğinde yöneticilerin bir kısmının mevcut eğitim felsefesine yönelik olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Yöneticilerin bir kısmı “mevcut eğitim felsefesinin yerli ve milli olmadığını” belirtirken, bir kısım yönetici “mevcut programın tek tipçi insan tipi oluşturduğunu” belirtirlerken, bir sendika yöneticisi ise “mevcut programın çağın gerisinde kaldığını” belirtmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde sendika yöneticilerinin eğitim felsefesinde mutlaka olması gerektiğini düşündükleri unsurlar görülmektedir. Yöneticilerin bir kısmı “eğitim felsefesinin milli ve manevi değerlere uygun olması gerektiğini” belirtirken, bazı yöneticiler “eğitim felsefesinin bilimsel bir bakış açısına sahip olması gerektiğini” belirtmişlerdir. Bir kısım yöneticiler “eğitim felsefesinin laik bir bakış açısıyla oluşturulması gerektiğini” belirtirken, bazı yöneticiler “eğitim felsefesinin Atatürkçülük ilke ve inkılaplarını temel alması gerektiğini” belirtmişlerdir. Bazı yöneticiler “öğretmenin daha etkin olması gerektiğini belirtirlerken, bir yönetici “eğitim felsefesinin çok kültürlü bir boyut taşıması gerektiğini” belirtmiştir.

Yöneticilerin bu konuya yönelik görüşlerinden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Y4: “Türkiye’de asıl sıkıntının öğrencinin merkeze alınması, öğrenci merkezli bir eğitim politikasının ya da felsefesinin oluşturulmasından ziyade eğitim içerisinde eğitimcinin, öğretmenin etkisinin azaltılması hatta sıfırlanması noktasına gelmesi problemi söz konusudur.” Y5: “Belki bizi diğer ülkelerden ayıran en önemli şeylerden bir tanesi de ülkemizin çok kültürlü bir yapıya sahip olmasıdır. Bu çok kültürlü yapının programlara yansıtılmasını sağlayabilecek bir eğitim felsefesine ihtiyacımız var.” Y6: “Cumhuriyetin kuruluş felsefesinin eğitim felsefemizi şekillendirmesi gerektiğini düşünüyorum.” Y7: “John Dewey’in Türkiye’ye getirdiği anlayış Atatürk’ün kafasındaki Cumhuriyetin kurucu felsefesi ile aynı aslında. John Dewey’in eğitim felsefesiyle Avrupa’nın Rönesansı’nın Reformunun sonucu olarak ortaya çıkmış bu felsefe bilimin temellerini oluşturmuş ancak o bakış açısıyla günümüz pozitif bilimleri üretilebilir.” Y1: “21. Yüzyılda işte hem bölgesel güç, hem de küresel bir güç olmak istiyorsak 20. Yüzyıldaki ayağımızı bağlayan o zincirlerden bir defa kurtulmamız lazım onun yolu da iyi bir programdan geçer, değerleri esas alan bir programdan geçer, dünyaya da pencerelerini açan bir programdan geçer.”

Sendikaların dokümanları incelendiğinde sendikaların mevcut eğitim felsefesine yönelik “rekebetçi yapıya sahip olma”, “emperyalizmin etkisine açık olma”, “değerlere uzak olma” gibi eleştiriler yönelttikleri ve programların felsefesine yönelik öneriler sundukları belirlenmiştir. Bu bağlamda yapılan doküman incelemeleri neticesinde mevcut eğitim felsefesine yönelik sendikaların bazı değerlendirme ve önerileri aşağıdaki gibidir:

“Ne yazık ki, mevcut eğitim sistemimiz, rekabete dayalı küresel ekonomi ve bunu şekillendiren emperyalizm ve neo-liberalizmden etkilenmesine bağlı olarak, medeniyetimizin eğitim-insan ilişkilerine dair bu çerçevesini tam olarak yansıtamamaktadır. Eğitim sistemimizin bu şekilde karma bir felsefi zemine sahip olması, eğitimin, kalkınmanın insan gücü kaynağını oluşturma ve ekonomik kalkınmanın itici gücü olma önceliğinde tanımlanmasına da neden olmuştur” (19. Milli Eğitim Şurası Gündemine İlişkin Görüş ve Öneriler, 2014: 7). “Oldukça karmaşık ve zor olan program geliştirme sürecinde bilimsel, teknolojik ve siyasal gelişmelerle felsefi yaklaşımlar ve sosyo-ekonomik dönüşümler merkeze alınmalıdır. Aksi takdirde geçmişte olduğu gibi, iktidarı elinde tutan veya iktidar üzerinde vesayete sahip güç odaklarının baskıları ile oluşturulmuş, bu ülkenin milli, manevi ve kültürel değerleri ile uyumlu olmayan eğitim ve öğretim programları uygulanmış olur, ki bu da gelişmiş ülkelerde rastlanan bir durum değildir” (19. Milli Eğitim Şurası Gündemine İlişkin Görüş ve Öneriler, 2014: 15). “Öngördüğümüz insanın ve toplum anlayışımızın çağcıl gelişmeler ışığında şu temel ilke, değer ve idealler üzerinde yükselmesi gerekir: Hayatı bir bütün olarak kavrayabilecek, hayata anlam katabilecek ve anlamlı bir hayatı idame ettirebilecek; bireysel amaçlarıyla içinde yaşadığı toplumun ortak amaçlarını bütünleştirebilecek; daha adil, daha insani ve daha erdemli bir toplumun inşasında aktif bir rol üstlenebilecek yeterliliklerle donatılmış bilgi, hikmet ve irfan sahibi insanlar ve böylesi insanlardan meydana gelen, tarihi gelenek ve birikiminden beslenen, çağını okuyup anlayabilen daha adil ve insani bir dünyanın ihtiyaç duyduğu değerleri üretilip geliştirmekle kalmayıp söz konusu değerleri, sadece kendi insanının refah ve mutluluğu için değil, bütün bir insanlık âleminin hizmetine sunabilen, en üst düzeyde sosyal sorumluluk bilimine sahip bireylerden oluşan erdemli ve mutlu bir toplum” (Gelecek için Eğitim Raporu, 2010: 11).

3. Eğitim Programlarının Amaç Boyutuna İlişkin Bulgular

Sendika yöneticilerinin eğitim programlarının amaç boyutuna yönelik görüşleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4

Sendika Yöneticilerinin Eğitim Programlarının Amaç Boyutuna Yönelik Görüşleri

Tema	Kodlar	Yönetici
Mevcut programların Olumlu yönleri	Öğrencilere sorumluluk bilinci kazandırır	Y6
	Öğrencilere bilimsel bakış kazandırır	Y7
	Öğrencilerin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya dönüktür	Y6
Mevcut programların Olumsuz yönleri	Tek tipçi bir anlayışa sahip olması	Y1,Y5
	Statükoyu sürdürmesi	Y1
	Siyasallaşması	Y5
Programların amaçlarına yönelik öneriler	Milli bakış açısı	Y1,Y2,Y3,Y7
	Evrensel bakış açısı	Y2,Y5,Y6,Y7
	Hak arama bilinci	Y5,Y7
	Fedakârlık duygusu	Y3
	Alt kültürlerin temsili	Y5

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların bir kısmının mevcut eğitim amaçları ile ilgili olumlu bir görüşe sahip oldukları görülmektedir. Bu düşünceye sahip olan sendika yöneticilerinden birer yönetici “mevcut eğitim amaçlarının öğrenciyi sorumluluk bilinci sahibi kıldığını”, “bilimsel bakış açısına sahip bireylerin yetişmesine olanak sağladığını”, “bireyin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayan bir yapıya sahip olduğunu” belirtmişlerdir.

Tablo 4 incelendiğinde yöneticilerin bir kısmının mevcut eğitim felsefesine yönelik olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Yöneticilerin bir kısmı “mevcut eğitim amaçlarının tek tipçi anlayışa sahip bireyleri yetiştirmeyi amaçladığını” belirtirken, birer yönetici “mevcut amaçların statükoyu koruma refleksleriyle” ve “siyasi hedefler doğrultusunda hazırlandığını” belirtmişlerdir.

Tablo 4 incelendiğinde sendika yöneticilerinin eğitim programlarının amaç boyutunda mutlaka olması gerektiğini düşündükleri unsurlar görülmektedir. Yöneticilerin bir kısmı “eğitim amaçlarının milli bir bakış açısıyla oluşturulması gerektiğini belirtirken”, bir kısım yöneticiler “eğitim amaçlarının evrensel bakış açısına sahip olması gerektiğini” belirtmişlerdir. Bazı yöneticiler ise “eğitimin hak arama bilincine sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlaması gerektiğini” belirtmişlerdir. Bir yönetici programların “fedakârlık duygusunu kazandırmayı amaçlaması gerektiğini” belirtirken, bir diğer yönetici ise programların “alt kültürlerin temsil edilmesini amaçlaması” gerektiğini ifade etmişlerdir.

Sendika yöneticilerinin bu konuya yönelik görüşlerinden bazı alıntılar aşağıdaki gibidir:

Y2: “Biz milli değerlerine sahip, ulusal uluslararası konjonktürü iyi bilen, demokrat, başkasına saygı duyan kendisiyle barışık, topluma uyumlu bir şekilde yetişmiş gençler ve nesilleri yetiştirecek şekilde amaçlarımızı belirlemeliyiz.” Y4: “Eğitim programlarında yer alan amaçların büyük kısmı oldukça güzel. Ancak uygulanan programla gerçekleştirilmek istenen amaç arasında ülkemizde uyumsuzluk söz konusu olduğunu üzülenek görüyoruz.”

Sendikaların dokümanları incelendiğinde sendikaların mevcut eğitim programlarının öğrencilere bilgi yüklemeyi amaçlamaları nedeniyle eleştirdikleri belirlenmiştir. Programlarla 21. yüzyıl becerilerine sahip, milli değerlerin yanı sıra evrensel değerleri de gözeten bireylerin yetiştirilmesi gerektiğine yönelik öneriler getirdikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda yapılan doküman incelemeleri neticesinde mevcut eğitim programlarını amaç boyutuna yönelik sendikaların bazı değerlendirme ve önerileri aşağıdaki gibidir:

21. yüzyıl becerilerine sahip bireylerin yetişmesinde kılavuzluk edecek olan eğitim ve öğretim programlarının; dünden farklı olarak bugün herkesin beklentilerine cevap verecek ortak değerleri ve kültürü özümsemiş, çatışmalar ve ayrımcılık yerine uzlaşmayı sağlayan, manevi değerlere saygılı, çoğulcu, katılımcı, hakkı ve hakkaniyeti gözeten, erdemli toplumu oluşturacak bireylerin yetişmesine katkı verecek şekilde düzenlenmesi hayati öneme sahiptir (19. Milli Eğitim Şurası Gündemine İlişkin Görüş ve Öneriler, 2014: 15). “Eğitim, yükleme yerine, beden, zihin ve ruh arasındaki dengeyi ve çağın getirmiş olduğu problemlerin farkında olmayı ve bunları çözebilmeyi sağlayabilecek, bireysellikte toplumsallığı birlikte gözeten, bireysel amaçlarla toplumsal amaçları olabildiğince bütünleştiren, gelecek merkezli düşünen, tasarlayan, hayal kuran ve üreten insanlar yetiştirmeye dönük bir süreçtir” (Gelecek İçin Eğitim Raporu, 2010: 12). “Bireye kazandırılacak yeterlilikler arasında, öğrenmeyi bir hayat tarzı olarak benimseme ve bunu bir alışkanlık haline getirme öncelikle, yeni durumlar karşısında kendine özgü çözümler üreten, kendini bütün yönleriyle keşfedip geliştiren, sosyal ve vicdani sorumluluk sahibi, kontrol mekanizmaları gelişmiş kendi kendini denetleyebilme yeterlilikleri kazandırılmış bireyler yetiştirilmelidir” (Gelecek İçin Eğitim Raporu, 2010: 13).

4. Eğitim Programlarının İçerik Boyutuna İlişkin Bulgular

Sendika yöneticilerinin eğitim programlarının içerik boyutuna yönelik görüşleri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5

Sendika Yöneticilerinin Eğitim Programlarının İçerik Boyutuna Yönelik Görüşleri

Tema	Kodlar	Yönetici
Mevcut programların olumsuz yönleri	Gereksiz ve yoğun içerik İçeriğin siyasallaşması Öğrenci seviyesinin üzerinde	Y1,Y4,Y7 Y6,Y7 Y7
Programların içeriklerine yönelik öneriler	Evrensel değerler Manevi değerler Milli değerler Toplumsal değerler Bireysel ihtiyaçlar Laiklik Atatürkçülük	Y1,Y3,Y4,Y5,Y6 Y1,Y2,Y3,Y4 Y3,Y4 Y1,Y2 Y1,Y7 Y5,Y6 Y5,Y6

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların tamamının eğitim programlarının içerikleri ile ilgili olumsuz bir görüşe sahip oldukları görülmektedir. Yöneticilerin bir kısmı “mevcut eğitim programı içeriklerinin gereksiz ve yoğun bilgilerle oluştuğunu” belirtirken, bir kısım yönetici “içeriklerin programın temel amaçlarından uzaklaşarak siyasallaştığını” belirtmiştir. Bir yönetici ise “mevcut programların içeriklerinin öğrenci seviyelerinin üzerinde olduğunu” belirtmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde sendika yöneticilerinin eğitim programlarının içerik boyutunda mutlaka olması gerektiğini düşündükleri unsurlar görülmektedir. Yöneticilerin bir kısmı “eğitim içeriklerinin evrensel değerleri (özgürlük, eşitlik, insan hakları gibi) içermesi gerektiğini” belirtirken, bir kısım yönetici “eğitim içeriklerinin manevi değerleri (ahlak, fedakarlık gibi) içermesi gerektiğini” belirtmişlerdir. Bazı yöneticiler “milli değerlerin (vatan sevgisi, millet sevgisi gibi)”, bazı yöneticiler ise “toplumsal değerlerin (yardımseverlik, dürüstlük gibi)” içeriklerde yer bulmasını çok önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Bir kısım yönetici “bireysel ihtiyaçların ekseninde içeriklerin oluşturulması gerektiğini” belirtirken, bazı yöneticiler “eğitim içeriklerinde laiklik değerinin mutlaka bulunması gerektiğini” belirtmişlerdir. Bazı yöneticiler ise “içeriklerin Atatürkçülük konularını içermesini çok önemsediklerini” belirtmişlerdir.

Sendika yöneticilerinin bu konuya yönelik görüşlerinden bazı alıntılar aşağıdaki gibidir:

Y6: “1739 sayılı milli eğitim temel kanundaki amaçlarımızdan günümüz eğitim programları içeriklerinin tamamen uzaklaşmış durumda olduğunu üzülererek görüyoruz.” Y7: “OECD ülkeleri içerisinde birçok derste son sıralarda yer almamız içerik boyutunda ciddi sorunlarımızın olduğunu göstermektedir.” Y1: “Maalesef bizim eğitim sistemimizde sürekli bir bilgi yükleme söz konusu yani birinci sınıftan başlayan bir çocuk üniversite son sınıfa kadar sürekli bilgi yükleniyor. Buradaki içeriklerin birçoğu öğrenciye yaramayan içerikler söz konusu yeni hazırlanacak programlarda bunların hepsinin dikkate alınması gerekir.” Y5: “Değerlerin kazandırılması önemli ancak bu değerler ayrıca ders olarak değil ama konular içerisinde çocuklara didaktik bir yöntem yerine içselleştirilmiş bir yöntemle kazandırılması önemlidir. Demokrasi insan sevgisi, barış, eşitlik bunu geçmişte hoşgörü olarak tanımlamıştık ama şimdi eşitlik diyoruz çünkü hoş görme ne derler kişisel olup olmamaya bağlı ama eşitlik herkes için aynı şeyi ifade ediyor. İçeriklerde bu amaçlar olmazsa olmazlarımızdır.” Y7: “İçerikler çok soyut mesela ikinci sınıf matematik kitabını ele alıp inceliyoruz ikinci sınıf matematik kitabında ikinci sınıftaki bir çocuğun öğrenme olgunluğunun çok üzerinde bir sürü öge tespit ediyoruz. Hatta öğreteceği konuları da öğreteceği mevzuları da çok yanlış örneklerle çocuğun algılama yeteneğinin çok üstünde farklı örneklerle vermeye çalıştığı için de her defasında başarısız oluyor.”

Sendikaların dokümanları incelendiğinde sendikaların mevcut eğitim içeriklerinin farklı öğretim kademelerindeki program içerikleriyle uyumlu olmadığı ve içeriklerin yaşam becerileriyle ilişkili olmadığına yönelik eleştiriler sundukları belirlenmiştir. Sendikaların program içeriklerine yönelik yeni dersleri ve içerikleri önerdikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda yapılan doküman incelemeleri neticesinde mevcut eğitim programlarının içerik boyutuna yönelik sendikaların bazı değerlendirme ve önerileri aşağıdaki gibidir:

“İlköğretim, ortak değerlerin ve kültürün oluşturulduğu bir yaşama alanı olarak tasarlanmalıdır. Ortak söylenecek müzik, ortak oynanabilecek oyun, herkesin uymaktan haz duyacağı bazı toplumsal değerlerin oluşturulması hedeflenmelidir. Bu açıdan tarih, müzik ve dil eğitimi üzerinde özenle durulması gereken konular olarak önceliklenmelidir” (19. Milli Eğitim Şurası Gündemine İlişkin Görüş ve Öneriler, 2014: 36).

“Temel yaşamsal becerilerine yönelik modül biçimde seçmeli derslerin öğretim kademelerine konulması gerekmektedir.(ev ekonomisi, doğal felâketler, tamir-bakım. Tarım ve hayvancılık uygulamaları, yöresel ürünler üretme vb.)” (Milli Eğitim Şurası Çalışma Raporu, 2010: 68).

“M.Kemal, Atatürk, cumhuriyet ve devrimcilik gibi konular kitaplarda yok denecek kadar azdır”

(Eğitim İş, 2008: 22). “Eğitim fakülteleri programları; orta öğretim alan öğretmenliği programlarıyla ve ilköğretim programları ile bütünlük arz etmelidir” (Milli Eğitim Şurası Çalışma Raporu, 2010: 63).

Sonuç ve Tartışma

Eğitim programlarının hazırlanma ve yenilenme süreçlerinde eğitimin farklı paydaşlarının katkılarının alınması, demokratik katılımın bir gereğidir. Bu paydaşlardan biri olan sendikaların program geliştirme süreçlerindeki rolüne ilişkin yapılan bu araştırma sonucunda, sendikaların tamamının MEB tarafından yürütülen eğitim programları hazırlık süreçlerine davet edilmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç program geliştirme süreçlerinde sendikalarının etkisi olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum program geliştirme süreçlerinde demokratik katılım notasında önemli bir sorun olduğunu göstermektedir. Ancak Şirin (2008) sivil toplum örgütleri temsilcileri ile yaptığı araştırma sonucunda sivil toplum örgütlerinin eğitimde alınan karar süreçlerinde bilimsel ürünler (kitap, süreli yayın), çalıştaylar, raporlar, lobi faaliyetleri, yöneticiler ile birebir görüşmeler gibi yollarla kısmen etkili olabildikleri sonucuna ulaşmıştır. Sendika üyesi öğretmenler ise sendikalarının ülkede belirlenen eğitim politika ve uygulama süreçlerinde etkili olamadığını düşünmektedirler (Özan, Polat & Şener, 2015).

Araştırma sonucunda sendikalar eğitim programları hazırlık süreçlerine davet edilmemelerinin nedenleri olarak; bakanlığın eğitim programlarıyla ilgili düşünce ve beklentileriyle örtüşmeyecek önerilerin sendikalar tarafından teklif edileceği endişesi taşınmaları, siyasi sebepler ve ideolojik nedenleri gördükleri sonucuna varılmıştır. Sendikaları eğitimle ilgili süreçlere katmak Türk milli eğitim sisteminde hesap verebilirliği açısından oldukça önemlidir (Bülbül, 2011).

Araştırma sonucunda sendikaların program geliştirme süreçlerine katılmak isteme sebeplerini; kendi çalışma ve önerilerinin programlara yansıtılması, programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin sendikalar aracılığıyla program hazırlık sürecine katılımlarının sağlanmasına olanak sağlaması, toplumun farklı kesimleri arasında uzlaşma sağlaması, ülkenin geleceğinin planlanmasına katkı sağlaması, ortak akıl oluşturması ve programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin motivasyonunu artırmalarına olanak sağlayacağını düşünmektedirler. Alanyazında ulaşılan bazı çalışmaların sonuçları da yapılan bu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Rose (2009) tarafından yapılan çalışma sonucunda bazı sivil toplum örgütlerinin eğitimle ilgili sorumluluklarını yerine getirmek için hükümetler üzerinde baskılar kurarak eğitimin gelişmesine katkıda bulunmayı

amaçladıkları sonucuna ulaşmıştır. Bascia (1998) yaptığı çalışmada öğretmen örgütlerinin katkılarının program geliştirme süreçlerinde alınmasının eğitimde yenileşmeyi artıracığı sonucuna ulaşmıştır.

Türkiye’de ve dünyadaki sendikaların en önemli görevlerinden birisinin de temsil ettikleri sosyal kesimlerin ülke politikalarının belirlenmesinde etkin olmalarını sağlamaktır (Gönel, 2001). Eğitim politikalarının belirlenme sürecinde eğitim sendikalarının yer alması eğitimcilerin iradesinin programda yer bulması için oldukça önemlidir. Bu bağlamda eğitim sendikalarının tamamı eğitim sistemi ile ilgili çalışmalar yaptıklarını ve bu çalışmaların sonuçlarını ve önerilerini programlara yansıtılabilmek istediklerini belirtmektedirler (Bülbül, 2011). Senika üyesi eğitimciler de sendikaların eğitim politikalarının oluşturulmasına olumlu etkilerde bulunması gerektiğini belirtmektedirler (Demir, 2013). Ancak, Asan (2014) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’deki sendikaların daha çok maddi kazanımlara odaklandığı eğitim politikaları ve içeriği konusunda pek çalışma yapmadığı, sendikaların programların hazırlanma süreçlerinde ideolojik ayrışmalarından dolayı bir araya gelip bu konuda beraber çalışma yürütemedikleri, ancak ABD ve Avrupa’daki sendikaların bu konuda Türkiye’deki sendikalardan daha önde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Mevcut eğitim programlarına yönelik olumlu görüşlere sahip sendikalar bu görüşlerini eğitim programlarının bilimsel, öğrenci merkezli, pozitivist, ilerlemeci olmasına bağlamışlardır. Mevcut eğitim programlarına yönelik olumsuz görüşlere sahip sendikalar ise bu görüşlerini; eğitim programlarının siyasi hedefler doğrultusunda hazırlanmış olması, yerli ve milli özellikleri yeterince taşınamaması, statükoyu koruma reflekslerini taşıması, batı taklitçisi bir yapısının olması, tek tipçi insan prototipi oluşturuyor olması, çağın gerisinde kalması, gereksiz ve yoğun bilgilerle öğrenciyi yorması, milli eğitimin temel amaçlarından uzaklaştırması, siyasi içerikler taşıması, öğrenci seviyelerinin üzerinde olmasına bağlamışlardır. Serinoğlu (2004) tarafından yapılan çalışma sonucunda ise ilköğretimden üniversiteye kadar mevcut eğitim programlarının felsefi bir temele dayanması gerektiği, eğitimin milli ve manevi değerler doğrultusunda yapılması gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- Demokrasinin evrensel değer olarak kabul edildiği günümüz dünyasında bir eğitim sisteminin önemli unsurlarından biri olan eğitim programlarının, katılımcı ve çoğulcu bir bakış açısıyla hazırlanması önem arz eder. Aynı zamanda eğitim programları toplumun tamamını ilgilendirdiği için toplumun bütün kesimlerinin katkısının programlara yansıtılması çağın gereğidir. Bu sebeple siyasi iktidar program hazırlık süreçlerine eğitimle ilgili önemli bir sivil toplum örgütü olan sendikaların katkılarını sağlamalıdır.
- Eğitim programlarının uygulayıcısı öğretmenlerdir. Eğitim programını uygulayacak olan öğretmenlerin programlarla ilgili fikir ve önerilerinin programlara mutlak surette yansıtılması gerekir. Öğretmenlerin en büyük örgütlü yapılarını sendikalar oluşturduğu için sendikaların program hazırlık süreçlerine katkılarının alınması öğretmenlerin programlara katkılarının alınması anlamı taşıyacaktır.
- Araştırma sonucu göstermiştir ki sendikaların programlarla ilgili araştırma, teklif, görüş ve önerileri söz konusudur. Bu çalışmaların Bakanlıkça hazırlanan programlara yansıtılması toplumsal mutabakata katkı sağlayabilir.
- Sendikalar üye sayılarıyla çok büyük insan kaynağına sahiptirler. Bu insan kaynağından da faydalanarak eğitim programlarıyla ilgili daha kapsamlı ve bilimsel çalışmalar sonucunda daha nitelikli teklif, öneri ve raporlar hazırlamalıdır.
- Bu çalışma ile sendikaların program hazırlık süreçleriyle ilgili Bakanlıktan beklentilerine yönelik araştırma yapıldı. Başka bir çalışmada eğitim programları hazırlık sürecinden sorumlu MEB yöneticilerinin sendikalardan beklentilerine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Bu çalışma 4 sendika ile sınırlıdır. Farklı çalışmalarda sendika sayıları artırılarak bu konu ile ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Aldatmaz, E. (2002). *Türkiye’de Eğitim Sendikaları ve Etkilerinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Asan, E. (2014). *Türk Ve Yabancı Eğitim Sendikalarının Eğitim Politikaları ve İnsan Yetiştirme Anlayışına Etkilerinin Karşılaştırmalı Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, M. (1998). *Eğitim Yönetimi: Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, İlişkiler*. Hatiboğlu Yayınevi, Ankara. 396s.

- Bascia, N. (1998). Changing Roles For Teachers Federations. 29 (1), ss. 38-40.
- Baysal, Ö. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Örgütlenmelere ilişkin Tutumları(Uşak Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Brewer, J. ve Hunter, A. (1989). *Multimet Hod Research: A Synthesis Of Styles*, Newbury Park, Ca: Sage.
- Bülbül, M. (2011). *Türk Milli Eğitim Sisteminde Hesap Verebilirlik*, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Eğiten Kitap Yayınları*. Çeviri: Demir B. vd. Ankara. 267s.
- Çakıroğlu, A. (2008). *Eğitim Çalışanları Bakış Açısından İlköğretim Öğretim Programları İle Eğitim Sisteminin Erişilebilirliği Uygulanabilirliği ve Kabul Edilebilirliğine İlişkin Bir Değerlendirme Araştırma Raporu*, Eğitim İş Yayınları, Ankara. 62s.
- Demir, F. (2013). *Öğretmen Görüşlerine Göre Sendikaların Okul Yaşamına Etkileri ve Eğitim Çalışanlarının Sendikalara Üye Olmama Nedenleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Bolu.
- Demirel, Ö. (1992). *Türkiye’de Program Geliştirme Uygulamaları*, Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara. 7, ss. 27-43.
- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde Program Geliştirme*. Pegem Akademi Yayınları. Ankara. 406s.
- Eğitim Bir-Sen. (2009). *Türk Eğitim Sisteminde Yeni Paradigma Arayışları*, Eğitim Bir-Sen Yayınları, Ankara.
- Eğitim Bir-Sen. (2010). *Gelecek İçin Eğitim Raporu, Eğitim-Bir-Sen Yayınları*, Ankara. 11s.
- Eğitim Bir-Sen. (2014). 19. *Milli Eğitim Şurası Gündemine İlişkin Görüş ve Öneriler*. Eğitim Bir Sen Yayınları, Ankara. 15s.
- Eğitim Bir-Sen (2014). *Eğitimde Zihniyet Reformu İhtyacı ve Müfredat Sorunumuz*, S/29 Yıl/10 Eğitim Bir Sen Yayınları, Ankara.
- Eğitim Bir Sen (2015). *Eğitim ve Ahlak Şurası*, Eğitim Bir sen Yayınları, Ankara.
- Eğitim-Sen. (2012). *Günümüz Öğretmen Sendikacılığının Değerlendirilmesi*. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 1(1), ss. 59-72.
- Gemici, Y. (2008). *Eğitimde Sendika Yönetim İlişkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gökçe, E. (2009). *İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretmen Örgütlerine (Sendikalara) Üye Olmama Sebepleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

- Gönel, A. (2001). *Önde Gelen Sivil Toplum Örgütleri*. Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul. 130s.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1988). Do inquiry paradigms imply inquiry methodologies. *Qualitative approaches to evaluation in education*, 89-115.
- Gül, M. H. (2007). *Eğitim Çalışanlarının Eğitim Sendikalarına Bakışı, Beklentileri ve Sendikaların Eğitim Çalışanlarına Yönelik Faaliyetleri ve Beklentileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, İ. (2012). *Eğitimde 4+ 4+ 4 ve Fatih Projesi Yasa Tasarısı= Reform mu?* İlköğretim Online, 11(3).
- Johnson, S. M. ve Kardos, S. M., 1998. "TeachersUnions: Do They Help or Hurt Education Reform?". A Brown Center Issues in Education Series. Nisan, 11, 2000.
- Karakaya, H., 2001. "Öğretmenlerin Örgütlenme Nedenleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kayıkçı, K. (2013). Türkiye’de Kamu ve Eğitim Alanında Sendikalaşma ve Öğretmen ile Okul Yöneticilerinin Sendikalardan Beklentileri. *Amme İdaresi Dergisi*, 46(1), ss. 99-126.
- Özan, M.B., Polat, H., Şener, G. (2016). Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitimdeki Yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (1), 59-70 . DOI: 10.18069/fusbed.58823.
- Özdemir, M. (2009). Eğitimde Program Değerlendirme ve Türkiye’de Eğitim Programlarını Değerlendirme Çalışmalarının İncelenmesi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, VI(II), ss. 126-149.
- Özdemir, S. (2002). *Eğitimde Örgütsel Yenileşme*. Pegem A Yayınları, Ankara. 188s.
- Patton, M.Q., 2014. *Nitel Araştırma Ve Değerlendirme Yöntemleri*. Pegem Akademi, Ankara. 684s.
- Resmi Gazete. (2016). 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Ve Toplu Sözleşme Kanunu Gereğince Kamu Görevlileri Sendikaları İle Konfederasyonların Üye Sayılarına İlişkin 2016 Temmuz İstatistikleri Hakkında Tebliğ. 04/07/2016 tarih ve 29762 sayılı Resmi Gazete.
- Rose, P., (2009). *NGO Provision of Basic Education: Alternative or Complementary Service Delivery to Support Access to The Excluded?* Compare: A Journal of Comparative and International Education, 39(2), ss. 219-233.
- Serinoğlu, R. (2004). *Eğitim Hizmet Kolundaki Sendikaların Eğitim Anlayışları ve Amaçladıkları İnsan Modelleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Sönmez, V. (2014). *Eğitim Felsefesi*. Anı Yayıncılık, Ankara. 259s.

- Stufflebeam, D. L., McCormick, C. H., Brinkerhoff, R. O., & Nelson, C. O. (1985). Introduction to needs assessment. In *Conducting educational needs assessments* (pp. 1-22). Springer, Dordrecht.
- Şirin, H. (2008). *Eğitimin Siyasal İşlevleri Ve Türkiye'deki Sivil Toplum Örgütlerinin Bu İşlevlerine İlişkin Görüşlerinin Analizi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Top, S., 1999. *Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü'nde Alınan Kararlara Eğitim Sendikalarının Katılımı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Topaloğlu, H. (2012). *Türkiye'deki eğitim sendikaları genel merkez yöneticilerinin eğitimin yerellesmesi ile ilgili görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Tortop, N., 2005. *Kamu Personel Yönetimi İnsan Kaynakları Yönetimi*. Yargı Yayınevi, Ankara. 576s.
- Türk Eğitim-Sen. (2010). *Türk Eğitim Sen Milli Eğitim Şurası Çalışma Raporu*. Türk Eğitim Sen Yayınları, Ankara. ss.68.
- Variş, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme*. Teori ve Teknikler. Alkım Yayınları, Ankara. 240s.
- Yasan, T. (2012). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Ve Öğretmenlerinin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. (Malatya İl Merkezi Örneği)*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Samsun. 31(1).
- Yaşar, Ş. (1998). *Yapısalcı Kuram Ve Öğrenme-Öğretme Süreci*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1-2), ss.68-75.
- Yıldırım, A., Şimşek, H., 2013. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara. 446s.
- Yüksel, İ. ve Sağlam, M. (2012). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Extended Abstract

Purpose

The overall objective of this study is to identify the current function of the educational unions in the process of the preparation of training programs, to reveal their point of view on the educational curriculum and the roles of the unions that want to participate in the preparation of the training programs. The following sub-objectives have been determined for this general purpose.

1. What is the current function of educational unions in the process of preparing educational Curriculums?
2. What should be the responsibilities of them in the preparation of training programs?
3. What are the suggestions of the educational unions about the educational philosophy during the process of the preparation of the educational curriculums?
4. What are their recommendations about the educational objectives during this process?
5. What are their suggestions about the content in the preparation of the educational programs?

Method

This study is a qualitative study based on phenomenology pattern. In this study, interview and document analysis methods of qualitative research methods are used. The working group of the study is composed of the members of the central board of directors and education unions that are active in the educational, teaching and scientific services business. In the research, the criterion sampling method, which is purposive sampling method, is used. The validity and significance of relevance in qualitative research depends on the sample size and the fact that the selected sample is loaded with knowledge and experience related to phenomonology. The sample of the study consists of the documents that include the opinions, suggestions and expectations of the four unions and the central managers of the four unions with the most members. A total of 7 headquarters managers from different unions are interviewed. These headquarters managers are composed of those who have responsibility in the field of educational programs of their unions. The documents are composed of the reports, declarations and workshop minutes that include the opinions, suggestions and expectations of the 4 educational unions on the educational curriculums and of their proposals in the national educational sessions.

The data are obtained by semi-structured interview form. This form is developed by the researcher. The interviews last between 25 and 40 minutes. Voice recording data have been written, codes have been created from this casting, these codes have been categorized under certain categories, relations between themes are determined by using these codes and, themes are organized under research questions, data are explained and interpreted according to these codes and themes. In the process of the formation of coding and theme, the researcher has tried to ensure

the validity and reliability of the research data by eliminating the bias of the single researcher by getting help from two experts. The documents of the unions related to the categories formed on the basis of the findings of the interviews about the determined objectives are analyzed and the content of the interviews is analyzed and false or negative evaluations are made. In addition, eye-catching direct quotations are taken from the documents that are checked.

Results

In the study, it is concluded that all of the educational unions are not invited to the preparatory process of the educational curriculums that are carried out by the Ministry of National Education. The reason why they are not invited to this process is that the Ministry thinks that the proposals offered by the unions do not coincide with their thoughts and expectations about their education programs. According to them, the political and ideological reasons are also among the other reasons. Education unions with positive views on current training programs have attributed these views to the fact that educational programs are scientific, student-centered, positivist and progressive. The Education unions, which have negative views on the current educational programs, have attributed their opinions to the fact that education curriculums are prepared with political objectives. They think that it has no national characteristics enough or it is not national. Moreover, they believe that it has the objective to preserve Status quo. They claim that The Education Curriculum imitates the western educational policy and it is a prototype of a type of humankind. It stays behind the age, tires students with unnecessary and intensive knowledge, removes them from the main goal of the National Education. It has political contents and it is beyond the level of the students.

Conclusion and Discussion

According to the research, it is seen that this difference, in which the unions have different perspectives on the programs, prevents unions from coming together and acting in common. Ensuring the contribution of trade unions to the training program processes will ensure social participation in the training programs. Reflecting the work and suggestions of the teachers to the programs, allowing the teachers who are the implementer of the program to participate in the

program preparation process by the help of educational unions, providing consensus among the different segments of the society, contributing to the planning of the future of the country, building a common mind and enabling the teachers who are the practitioners of the program to increase the motivation.

ETİK BEYAN: “*Eğitim programlarının hazırlanmasında eğitim sendikalarının işlevine ilişkin sendikaların görüşlerinin incelenmesi*” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Veriler 2019 yılından önce toplandığı için herhangi bir etik kuruldan izin alınmamıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde “Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun” hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. ”